

William Shakespeare: Kralj Lear. Tragedija u pet činova. Preveo dr. Milan Bogdanović. Zagreb 1919. Izvanredno izdanje Matice Hrvatske.

Kakor vsa znamenja kažejo, se je pričelo med Slovenci in Hrvati pravo tekmovanje, da bi čim preje popravili, kar smo zamudili glede Shakespeareja. Pri nas si je Oton Župančič stavil veliko nalogo, seznaniti Slovence z najslovi-tejšimi deli nedosežnega poeta; pravkar je izšel njegov prevod „Sen kresne noči“. Pri Hrvatih izdaja zadnje čase Matica Shakespearejeva dela; poslednje je zgoraj navedeno, ki mu bodo nedvomno sledila še druga. Zanimiva in poučna je pri-mera, oziroma razlika med temi najnovejšimi prevodi. Bogdanović se skuša, z malimi izjemami, držati natančno izvirnika, podati v svojem jeziku verno sliko njegovo, da bo točen in razumljiv tako v knjigi kakor na odru. Težka naloga, ki je tem težavnejša ravno za hrvaščino v primeri z angleščino, tolikanj bogato na enozložnih besedah in tolikanj bogato na vsakovrstnih izrazih, frazah itd., ki jim nimamo podobnega. Neizogibna posledica tega je večkrat, da je vsebina sicer res da kaj točno podana, da pa se je preveč razpredla in se je število stihov hočeš nočeš moralo čez mero povečati. S tem se sicer bržčas ni grešilo proti pijeteti napram Shakespeareju, pač pa zoper tehniko igre. Najobčutnejša posledica pa je, da je izvirnikova poezija močno zgubila, da je vse preveč obledela. Mogoče je, da je bilo delo hitreje delano kakor dovoljuje snov; vsaj ne moremo se znebiti vtisa, da bi se marsikaj dalo izraziti jedrnatejše, zato boljše in bolj pesniško, brez kvara za točnost in vernost. Vzemimo samo en primer, takoj prve verze, ki jih prevajatelj navaja v uvodu. Izvirnik ima na tem mestu (IV1):

As ilies to wanton boys, are we to the gods;
They kill us for their sport.

Bogdanović prevede ta poldrugi stih z dobrimi tremi:

Što
Od muha rade obijesni dječaci,
To od nas čine bozi — oni nas
Ubijaju za zabavicu.

Prav prozajično in po nepotrebnem presvobodno! Ali res ne bi bilo mogoče tega krajše, lepše povedati? Funtkov prevod ima:

Kar muhe dečkom, to smo mi bogovom:
Za šalo nas more —

kar ni manj točno, dasi za polovico krajši od Bogdanovićevega, a lepše in vse-kakor malce bolj pesniško.

Vse drugače ravna Župančič v poslednjem svojem prevodu (Sen). Tudi on se drži izvirnika kolikor mogoče kaže, ampak on izbira s svojim bogatim po-znavanjem jezika in z neverjetno marljivostjo in vztrajnostjo kolikor mogoče kratke besede, da bi bil v tem kos angleščini ter podal kar največ izvirnikovih misli in izrazov; pretehtava besede, ki bi bile primerne za posamezne osebe, njihov značaj, njihovo razpoloženje ter situacijo, ki se ravno nahajajo v nji, ter skuša tako obvladati izvirnik tako po vsebini kakor po obsegu. Kadar pa le ni mogoče docela izraziti vsake izvirnikove misli poleg druge, jo mojstrsko zaokroži

ali vsaj namigne z eno, tehtno besedo. Uspeh tega je, da je njegov prevod kar mogoče verna slika izvirnikova, hkratu pa tako pesniški, da skoraj težko da zaostaja za njim. In kar je še večje vrednosti, prevod zveni tako domače, je tako lepo razumljiv, da bi človek malone rekel, da je to domače delo, če ne bi bilo tistih tujih imen, običajev, razmer itd. — Naravno je, da Bogdanovičev prevod pri svoji vernosti in točnosti ne izpušča reči, ki spadajo bistveno v igro. Majhen primer! Shakespearejeve igre so poleg vsega drugega prav verno zrcalo njihove debe in neizčrpljiv vir za spoznavanje tedanjih kulturnih, političnih in socialnih razmer. Bogdanovičev prevod je v tem pogledu vse boljši od Funtkovega. Da vzamemo samo en zgled, ki ga izberemo v majhen dokaz, kolike važnosti so v pravkar navedenem pogledu Shakespearejeve igre in kako hitro greši prevajatelj, če jih ne razume ali jih hoče bolj svobodno prevajati. Zadnje čase naše občinstvo vedno bolj prevzemajoča nogometna igra že za Shakespearejevih časov ni imela manj privrženecv kakor dandanes pri nas, in so jo takratni starokopitneži enako postrani gledali kakor se godi zdaj pri nas. Shakespeare jo omeni v več igrah, med drugim tudi v Kralju Learu (I 4):

Lear. Do you bandy looks with me, you rascal?

Oswald. I'll not be struck, my lord.

Kent. Nor tripped neither, you base football player.

Oba glagola: *bandy* in *trip*, sta vzeta iz nogometne terminologije, poleg tega je še beseda *football player* opremljena s pridevkom *base* (podel).

Bogdanovičev prevod ima precej pravilno:

Lear. Dobacuješ mi drske poglede, ništarijo?

Oswald. Ne ču, da me bijete, milorde.

Kent. Ni da vam nogu podmetnemo, vi podli nogometišu?

V slovenskem prevodu pa ni ne duha ne sluha o tem:

Lear. Takole me boš gledal, nesramnik?

Oswald. Tepsti se ne dam, gospod.

Kent. Tudi ne z nogo teptati, zanikarni obrsanec?

Prevod spremljajo prav številne opazke in razlage, spredaj pa je upravljen vzoren vsestranski uvod, ki je v njem povedano dovolj tega, kar je potreba vedeti o tej žaloiгри. Ni da bi se spuščali v podrobnosti, le to bodi omenjeno, da se kaj prijetno razlikuje od „Tolmača“ pri Funtkovem prevodu iste žaloiгре, kjer čitamo sledeče: „Po novejših raziskavah je Lear morski bog Neptun, njegovi kruti hčeri sta hudi vetrovi, Kordelija pa rahli zefir. To bi tudi pojasnilo viharne značaj Shakespearejeve velike žaloiгре.“ Upajmo, da takih opazk ne bomo več našli pri naših prevodih.

I. M.

Giuseppe Mazzini: Dužnosti čovekove. Preveo i predgovor napisao Sava N. Kosanović. Beograd-Sarajevo. 167 str.

Komur je bila sreča, da je spoznal „Mazzinijance“, ko Mazzinija samega še ni poznal, temu morda ne bo zameriti, če se mu ni ravno mudilo, da bi se bil seznanil z njegovimi spisi, in da si je rekel: „Ako so sinovi taki, hvala lepa še za — očeta!“ Ako je bil namreč kje kak kraval ali škandal proti nam, kako